

HRVATSKI glasnik

Godina XVI, broj 23

8. lipnja 2006.

cijena 80 Ft

Foto: László Tróth

„Trenk iliti divji Baron“

www.croatia.hu – e-mail: glasnik@croatia.hu

www.croatia.hu – e-mail: glasnik@croatia.hu

Komentar

Dan učitelja

Prošloga tjedna bila sam na priredbi na kojoj su se djelatnici škole okupili na Dan učitelja. Na pozornici su bila djeca koja su u dirljivom i lijepom programu pokazala što su sve naučila i za što trebaju zahvaliti svojim učiteljima, dok su u gledalištu bili sadašnji i nekadašnji učitelji spomenute škole. Sjetimo li se dovoljno „naših učitelja“? Tko su nam učitelji?

Učitelji su bili i ostali ili bi trebali ostati ljudi koji su nam uzor i svojim životom i radom, koji su ostavili duboki trag u našim srcima i životima, koji su između ostalih oblikovali i naš svjetonazor. Biti učitelj, ima li nešto ljepše od toga? Danas je teško biti učitelj, teško se prihvaćaju učitelji, i kao da smo zaboravili učiti. A nevinno dječje srce i u ovome svijetu u kojem često mislimo kako smo upravo mi oni koji to znamo bolje, željno je učenja, željeno je primjera. I hrvatska zajednica u Mađarskoj imala je i ima svoje učitelje. Ovih se dana spremamo okupiti oko 60. obljetnice hrvatskoga školstva u Mađarskoj. Prvi učitelji, naši učitelji bili su mladi ljudi koji su okupljali našu narodnost i tamničili zbog svoga posla i učiteljskog opredjeljenja. Ali nikad nisu zažalili. Neki su i svoje živote proveli bez vlastite djece, ne svojom krivnjom, već krivnjom batine, ali su time više voljeli. Učitelji su bili oni i jesu oni koji su u našim selima nekada i danas cijele naraštaje usmjeravali prema hrvatstvu. Učitelji imaju pomalo svetačku auru oko glave, i njihovim riječima vjerujemo i držimo do njih i onda kada su pomalo naprasite i kada nas kore jer znamo da one dolaze iz velikoga hrvatskog srca i da su učitelji u pravu. Pa zato i jesu učitelji. Sve je manje takvih učitelja. Sve manje želimo takve učitelje, sve ih teže prihvaćamo, sve se češće tužimo upravo na njih, učitelje sa stavovima. Učitelj koji razmišlja globalno, a djeluje lokalno. Sve je više umornih i nad stolom nagnutih učitelja, sve manje poleta nakon napornoga radnog dana i tjedne satnice, sve više otpuštanja, sve manje djece, sve više zatvaranja malih škola, sve više tereta i nerazumijevanja, sve više usamljenosti u poslu kojim se bavi, a čovjek nije otok sam za sebe. Sve više borbe za svaku izgovorenu hrvatsku riječ. Ovih dana zatvoren je još jedan vrtić u jednome našem selu, koji se vjerojatno nikada više neće otvoriti. Dva učitelja bez posla, dva učitelja manje u našim redovima. Mnogo toga leži na „učiteljima“. „Učitelji“ su nam i danas više nego ikada potrebni. „Učitelji“ ne očekuju cvijeće za svoj rad, ali mu se raduju kada ga dobiju. Obradujemo i slušajmo svoje učitelje, naravno, ako želimo da ih imamo.

Branka Pavić Blažetin

„Glasnikov tjedan“

I dok zatvaramo ovojedni broj naših novina, već smo pomalo i mi u groznici sutrašnjeg dana, 9. lipnja i početka Svjetskoga nogometnog prvenstva u Njemačkoj. Mjesec dana nogometa uz 32 najbolje momčadi svijeta, među kojima su, naravno, i igrači Zlatka Kranjčara. Nogometaši su već u Njemačkoj, prijateljska utakmica s Poljskom je iza njih i pripremaju se za okršaje u svojoj skupini, gdje su uz njih Brazil, Australija i Japan. Prva se utakmica igra s Brazitom. Ronaldinho i Ronaldo, ali tu su i naši Klasnić, Kovači, Balaban, Pršo i ostali momci od kojih Hrvati, kao i uvijek, mnogo očekuju. Na Svjetskom prvenstvu nema reprezentacije Mađarske. Ali po izjavama ljubitelja nogometa Mađari su uz Hrvate jer hrvatski uspjesi i dobro odigrane utakmice jesu i izvrsna preporuka za dobivanje zajedničke organizacije europskoga nogometnog prvenstva 2012. godine. Stoga naprijed naši! Pokažite kako je jedna mala zemlja velika nogometna sila. Mi ne očekujemo previše od vas, tek da postanete prvaci svijeta, ali to je naravno prirodno hrvatskom optimizmu, treba vjerovati u vlastite snage, to je tajna uspjeha. Ovih dana postalo mi je to još jednom kristalno jasno. Mnogo razgovaramo, mnogo obećavamo, a malo pomoći dobivamo. Kao i učitelji u našim školama koji se

sve više osjećaju usamljeni i poistovjećuju se s Posljednjim Mohikancem Jamesa Fenimorea Coopera. Dugi duhovski vikend je iza nas, slavili smo „kraljice“ u našim bačkim mjestima, sreli su se crkveni zborovi, održani su „Racki Duhovi“, odgledala se premijera Trenka ili divjega Barona, te jela kotlovina koju nam je uz pomoć Draga Kezele miješao Veljko Barbieri, dok nam je István Pálffy govorio o hrvatskim vinima i ljudima. Kukinčani su gostovali u Dražu, Selurinčani boravili u Sukošanu, u Katolju su se veselili Katoljci i Kukinčani zajedno. A bilo je toga i više od Gradišća do Bačke. Jedni su putovali u Hrvatsku, drugi u Slovačku, a mi se i ovoga tjedna trudimo sve to zabilježiti. Informacija je malo, ali uporno trčimo za njima i ne predajemo se. Ništa zato, to je naš posao. Ako smo nešto i propustili, a sigurna sam da jesmo, pišite nam, i mi ćemo se odazvati pismu i telefonskom pozivu, te vaš napis rado objaviti na vašim stranicama. Ne zaboravite onu: Mislim (pišem), dakle jesam. I mi se trudimo „misliti“ na našim stranicama, naravno, sami bez vaše pomoći to ne možemo učiniti, jer ćemo doista svi mi skupa ostati Posljednji Mohikanci Jamesa Fenimorea Coopera.

Branka Pavić Blažetin

Naše učiteljice: Marica Grišnik, Kata Filaković, Ljubica Škutnik, Marija Pavlov i Anica Bolla

Tečaj za voditelje kazališnih družina

Seminar za voditelje kazališnih odnosno dramskih družina koje djeluju izvan Hrvatske svake se godine u lipnju održava u organizaciji Hrvatske matice iseljenika. Ovogodišnji Matičin kazališni tečaj održat će se od 22. do 29. lipnja 2006. u Pučišćima na otoku Braču. Voditeljica seminara je poznata redateljica iz Zagreba Nina Kleflin. Seminar je zamišljen kao radionica za poduku onih koji žele proširiti i obogatiti svoje znanje, te za one koji tek žele osnovati kazališnu družinu u školi ili kulturnim središtima u kojima žive.

Aktualno

„Panonski most” – međunarodna prijateljska udruga

U Kaniži je 2. lipnja osnovana nova međunarodna civilna udruga pod nazivom Panonski most, čiji su članovi iz tri zemlje: Mađarske, Hrvatske i Slovenije.

Postupno postajemo svjesni da Europska unija daje prednost civilnim udrugama, i to najviše onima koje su odista djelatne, i svoju opstojnost mogu osigurati i na gospodarskoj podlozi. U nas takvih društava ima još malo, ali razni europski fondovi ukazuju na to da je potrebno razmišljati o njihovoj utemeljenju.

Jedan mali krug prijatelja u Kaniži odlučio je udružiti se sa žiteljima preko granice, kako bi pronalazili zajedničke interese, rješavali slične probleme, kako bi skupa lakše preokračili prepreke, naime, prekogranični kontakti sve su učestaliji.

Na osnivačku sjednicu Ružica Kertes, predsjednica Odbora za kulturu, mladež i vjerska pitanja HDS-a, pozvala je svoje prijatelje, znance koji žive duž granice i stručnjaci su na raznim poljima, kako bi porazgovarali o mogućnostima suradivanja. Trinaest nazočnih se složilo u utemeljenju civilne organizacije, koja bi ponajprije željela pronaći gospodarske, turističke veze onkraj granice, ali važnim smatra povezivanje i na polju kulture i športa.

Među osnivačima nalazimo načelnika, malog poduzetnika, pravnika, profesora turizma, stručnjaka za natječaje, za informatiku i komunikaciju iz raznih mjesta: iz Donje Dubrave, Zagreba, Preloga, Donjeg Pustakovca, Lendave, Budimpešte, Jegerseka, Kaniže, Serdahela, Mlinaraca, a društvo je dobilo informaciju da se neki želi učlaniti i iz Gradišća.

Mnogi od članova imaju i neki hobi koji se veže uz društvene aktivnosti, npr. letenje, šport. Osim dvije osobe svi imaju hrvatske korijene, ali udruga ima cilj da povezuje ljude preko granice, bez obzira na podrijetlo,

naime, duž granice žive ljudi različite narodnosti u prijateljstvu. Međunarodna prijateljska udruga „Panonski most” kani osnovati sličnu organizaciju i u Hrvatskoj i u Sloveniji, tako da bi članovi različitih zemalja bili učlanjeni i u inozemne udruge. Na taj bi se način lakše izrađivali zajednički projekti, jer za prave velike europske projekte nije dovoljna samo jedna organizacija, nužna je vrlo dobra suradnja. Svaka će organizacija imati svoju slobodu, imat će mogućnost natjecati se i u projektima dotične zemlje.

Osnovna je strategija udruge da formulira probleme, zadaće, prohtjeve na danom području i da na tome mjestu nađe prikladna rješenja. Najvažnije je izraditi takve projekte koji imaju realnu podlogu, s realnim mogućnostima određenog područja.

Za predsjednicu udruge izabrana je Ružica Kertes, a za počasnoga predsjednika dr. Mijo Karagić, predsjednik HDS-a i počasni konzul Republike Hrvatske u Kaniži.

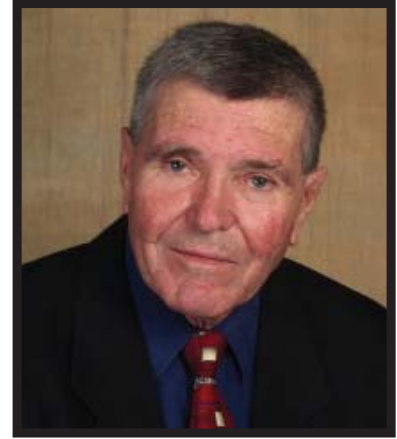
G. Karagić pozdravio je utemeljenje udruge, koja na prvome mjestu želi gospodarska povezivanja, naime, takvih ima malo, i obećao je da će se zalagati za njezin razvoj.

Članovi će u roku dva tjedna pregledati plan statuta organizacije i već 23. lipnja ponovno zasjesti u Kaniži da raspravljaju o njemu; zatim će izraditi plan rada.

Po predsjednici, takve udruge imaju budućnost, ali treba znati i to da se do uspjeha može doći samo ako se aktivno radi, a potrebni su i stručni ljudi. Ona je spomenula da je o udruzi raspravljala s vodstvom grada; i s njihove je strane obećana pomoć, a bude li udruga djelatna, grad će joj osigurati i ured.

beta

U spomen Ivan Gugan (1941. – 2006.)

U Pečuhu je 5. lipnja iznenada, u 65. godini života preminuo Ivan Guban, učitelj u mirovini, bivši ravnatelj učeničkog doma i pečuške hrvatske škole. Ivan Guban rodio se u Gari 1941. godine u bunjevačko-hrvatskoj obitelji. Rano je ostao bez oca. Svoje osnovnoškolsko školovanje završio je u Kačmaru, a potom je maturirao u budimpeštanskoj Hrvatskosrpskoj učiteljskoj školi. Kao mladi učitelj dobiva namještenje u Martincima, a nezadugo dolazi u pečušku hrvatsku osnovnu školu gdje ostaje sve do mirovine. Dugi niz godina predavao je povijest u osnovnoj školi, a potom je bio ravnatelj učeničkog doma. Od rujna 1992. do kolovoza 1994. godine bio je ravnatelj Hrvatske osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krležee. Od kolovoza 1994. ponovno je na dužnosti ravnatelja učeničkog doma, odakle, 2004. godine, odlazi u mirovinu. Pokop Ivana Gugana bit će 12. lipnja na Pečuškome centralnom groblju u 15 sati i 30 minuta.

ČIKERIJA – Hrvatska manjinska samouprava sela Čikerije 24. svibnja održala je sjednicu, ujedno i Javno saslušanje. Glavna su tema bili izbori za mjesne manjinske samouprave, koji će se održati u jesen ove godine, te kako se pripremiti, što uraditi, najvažniji termini, skupljanje „papira” za registriranje. Okupilo se 12 osoba. Zaključili su da je potrebno održati više sastanaka o ovoj temi kako bi još više ljudi saznalo što više o mogućnostima manjinskih izbora – izvijestio nas je predsjednik samouprave Miloš Pijuković i dodao: – Bio nam je gost predsjednik njemačke samouprave Hans Koch. Dogovorili smo se da ćemo pokušati surađivati oko sakupljanja registarskih listića, i održavanja zajedničkih foruma. Nakon glavne teme članovi Samouprave poslušali su izvješće Kate Vizin, čikerijskog delegata na nedavnom Kongresu Saveza Hrvata u Mađarskoj održanog u Koljnofu.

PEČUH – U sklopu ovogodišnjih pečuških Ljetnih igara, 17. lipnja na pozornici tekijskih ruševina nastupa Folklorni ansambl „Luč” iz Budimpešte pod ravnanjem koreografa i redatelja Antuna Kričkovića. Samostalnu folklornu večer nosi naziv Čarolija ritmova – U čast Béli Bartóku.

PEČUH – U organizaciji HDS-a nastavlja se niz priredaba vezanih za sustav natjecanja učenika hrvatskih škola u Mađarskoj, poznat pod imenom Croatia. Nakon državnog natjecanja u kazivanju stihova i proze za osnovne škole i gimnazije, održanog u budimpeštanskoj hrvatskoj školi, te nakon državnog natjecanja u poznavanju hrvatskog jezika, književnosti i narodopisa za učenike od 5. do 8. razreda, u Pečuhu se 12. lipnja s početkom u 10 sati priređuje, u svečanim okvirima, dodjela nagrada za likovna ostvarenja učenika koji su svoje radove poslali na raspisani natječaj ovogodišnje Croatiae u toj kategoriji.

BAD RADKERSBURG – Austrijski gradić Bad Radkersburg bio je domaćinom predstavljanja projekta „Tržište regija” koju čine Hrvatska, Slovenija, Mađarska i Austrija. Učenici spomenutih država zajednički su radili na marketinškom nacrtu proizvoda karakterističnih za regije iz kojih dolaze. Sudjelovanjem u projektu potvrdili su prirodnu i tradicionalnu povezanost regija oko Bad Radkersburga u Austriji, Murske Sobotice u Sloveniji, Sambotela u Mađarskoj te Međimurske županije. Prema riječima ravnateljice čakovečke Ekonomske i trgovačke škole Dušanke Novak, 16 učenika iz svake škole radilo je u nekoliko skupina. Osmišljavali su predstavljanje regija vezano za njihovu povijest, kulinarske specijalitete, urodne proizvode itd. Proizvodi su se mogli kupiti u trgovinama, a Međimurska županija predstavila je bučino ulje, orahnjaču, makovnjaču, sir s vrhnjem, meso s tiblice i sir turoš.

PODRAVINA – Kao i svake godine, prva pričest priređena je i u tri podravne župe: u martinačkoj, lukoviškoj i šeljinskoj. U nedjelju, 28. svibnja, na svetoj misi prvu je pričest primilo po desetero djece u Martincima i Lukovišću, a u Šeljini, također u svibnju, čak 31 djeteta. Bio je to nezaboravan doživljaj i za prvopričesnike i njihove roditelje. Potkraj prošloga tjedna u podravskim školama i dječjim vrtićima priređen je Dan djece. Vjernici iz Podravine 4. lipnja, na Duhove, hodočastit će u đudsko svetište Majke Božje. Misa na hrvatskom jeziku, namijenjena ponajprije za njih, počinje u devet sati, a predvodit će je vlč. Norbert Nađ.

Novoseljani se pripremaju na veliko proštenje, 25. lipnja, kada će se slaviti srebrna misa vlč. Franje Pavlekovića. Sveta misa početak će u 16 sati.

Jelka Gregeš

KERESTUR – KOTORIBA – Nastavnički zborovi osnovnih škola prijateljskih naselja već više od jednog desetljeća svake godine organiziraju zajednički izlet naizmjenično u Mađarskoj i u Hrvatskoj. Ove su godine Keresturci bili gosti svojih kotoripskih kolega, pa su u njihovoj organizaciji 16. lipnja otputovali u Kumrovec, gdje su pogledali zavlačajno selo, te u Lepoglavi, gdje im je predstavljen čuveni samostan i crkva.

Zajedno za turizam na Muri

Mura je najduža rijeka koja se ulijeva u Dravu, i prelazi preko četiri države od Austrije, preko Slovenije i Mađarske do Hrvatske. Rijeka u dužini stotinjak kilometara granica je među državama, stoga njezini problemi čak i prisiljavaju ljude iz raznih država na suradnju, no u posljednjih godina nikako ne treba govoriti o prisili, jer i na državnoj i na regionalnoj razini odnosi su vrlo dobri. Tomu su pridonijele i europske integracije.

Na Muri je velik vodostaj u proljeće i u ljeto, onda se topi snijeg u Alpama. Zahvaljujući tomu rijeka ima brz tok i vrlo je pogodna za izgradnju hidroelektrane. U Austriji ima čak 30 hidroelektrana na Muri, a u Sloveniji jedna. Hrvatska Vlada također ima takvu nakanu, međutim, Međimurska županija duž te rijeke željela bi da se njezin prirodni okoliš ne mijenja, naime, posljednjih godina sve je omiljeniji šport čunjanje (rafting) na Muri. Spuštanje na rijeci kajacom već odavno postoji, a rafting se pojavio tek u 20. stoljeću. To su zapravo gumeni čamci podrijetlom iz američke vojske za spuštanje na planinskim žuborećim potocima, rijekama. Taj čamac od specijalnog materijala

može izdržati i kamene udare, vodopade, prepone. U Hrvatskoj se svake godine organizira takav spust na rijeci i sve se više ljudi uključuje i s mađarske strane, pa iz Slovenije, a i turisti iz drugih zemalja.

Naselja duž Mure i s jedne i druge strane u suradnji s Udrugom „Most na Muri” iz Letinje predali su natječaj Interreg-programa za omogućavanje vodenog turizma na Muri.

Dvadeset osam naselja duž Mure želi dobiti potporu od 40 milijuna forinti za izgradnju raznih pristaništa, kako bi se sportaši mogli iskrcati sigurno na obalama rijeke. Iz tih materijalnih izvora pristaništa bi se izgradila na mađarskoj strani kod Ratke (Murarátká), Letinje, Semeninca (Muraszemenye), Serdahela, Mlinaraca, Fičehaza i Kerestura, a u Hrvatskoj kod Čakovca, Kotoribe i Donje Dubrave. Kod Letinje na poplavnom području bi se gradila modelna pristaništa koja bi iskrcavanje omogućila i za vrijeme visokog vodostaja.

Keresturski načelnik smatra važnim i željezničku vezu s mjestima po cijeloj državi s kojom bi ljubitelji tog športa, ili ljudi koji vole prirodu, mogli stići vlakom, dovesti čak i kenu, čamac ili bicikl. *beta*

FIČEHAZ – DONJI VIDOVEC – Društvo „Naša djeca” iz prijateljskog naselja Donjeg Vidovca poziva fičehasku djecu na program „Dječje ljetne igre”, na program raznih natjecanja, športskih aktivnosti te na druženje. Vidovečko Društvo očekuje 11 učenika iz Fičehaza da sudjeluju u programima 25. lipnja.

JEGERSEK – Trgovačka i obrtnička komora Zalske županije potkraj svibnja zaključila je svoj projekt „Kompas približavanja” koji je obuhvaćao upoznavanje poslovne okoline Mađarske i Hrvatske. Rezultat surađivanja s komorama dviju država jest objelodanjeno dvojezično izdanje pod istoimenim naslovom, koje predstavlja poslovnu mrežu u jednoj i u drugoj državi. Poslovna okolina Republike Hrvatske napisana je na mađarskom, a poslovna okolina Republike Mađarske na hrvatskom jeziku. Osim knjige isti je sadržaj objavljen i na CD-u i pomože onim poduzetnicima koji bi željeli ulagati u susjednoj državi. Oba su izdanja nastala u okvirima Phare-programa.

Intervju s *Janošem Sallmerom*

Na stručnom putu tamburaša Antuna Tune Barića

Razgovor vodila: *Timea Horvat*

Pod peljanjem Janoša Sallmera u Umoku je 1999. ljeta utemeljen tamburaški sastav. Na petljetni jubilej ova grupa je izdala svoju prvu CD-ploču s vlašćimi „Slatkimi tajnama”. Lani je njev muzički program na Državnom i regionalnom kvalificiranju ocijenjen zlatnom medalijom. Ljetos zopet imaju ogromne muzičke želje i pripravljuju se na velike projekte zajedno s Hrvatskim kulturnim društvom *Kajkavci*. Pred svim o ti sanja govori dirigent, srce ovoga društva, ki ne more zatajati ni osobne čuti kad ide rič za njegove svirače.

Kako Vam izgledaju sljedeći miseci u duhu tih velikih projekatov?

– Ovo ljetu bi izdali dvi CD-ploče, jedna bi sadržala božićne pjesme, a na drugoj ćedu biti snimljene tradicionalne ter narodne jačke, i imat ćemo na njoj nekoliko od mojih kompozicijov. Znam da kod nas u Gradišću ni takozvanih božićnih tamburaških pjesam, pak sam mislio da bi morali probati napraviti i snimiti ovakov specijalni nosač zvuka. Onda smo poiskali neke stare, neke tradicionalne jačke i sve skupa smo jur snimili devet jačak s naslovom *Radujte se narod!* Na ploči ćedu se najiti i takove dobro poznate jačke kot *Tiha noć*, a pripremili smo i jednu klasičnu pjesmu i Bachovu *Ave, Marija*. Ovo je već i bonus-pjesma, s tim se završava CD-ploča.

Zašto Vam je potribno uprav na svetak vandojti s takovom muzičkom produkcijom?

– Prvić je Božić najveći praznik kršćanov, a drugić i zato kad smo ovde u Umoku pred dvimi ljeti napravili božićni koncert i odigrali smo na tambura *Tihu noć*, to se je nam toliko dopadalo da smo mislili, moramo nabaviti još k njoj neke božićne jačke pak napraviti cijeli CD od toga. Sad se približavamo krajnjemu cilju i vrijeda će svaki moći čuti kako te jačke lipo zvuču i na tambura, ne samo u crkvi na orgulji.

I što je s dodatnom pločom? Kanite li dvi cedejke istovrimeno prezentirati?

– Skupa ćedu izajiti dvi ploče. Po planu krajem oktobra, početkom novembra. Snimke su jur gotove ća nalize božićnih pjesam, sad su na redu ove druge pjesme ter djela u studiju, miksanje itd. Imamo već gotovi repertoar koje pjesme ćedu biti na toj drugoj ploči, sve skupa 20. Med njimi ćedu biti bunjevačke, gradišćanske svatovne jačke, imat ćemo moje dvi kompozicije ili morebit i tri, to još ne znam. Uza to smo izabrali i nekoliko dalmatinskih, šokačkih jačak. Probali smo napraviti kolekciju tako da budemo mogli sve male grančice svih naših Hrvatov predstaviti na ploči.

To je onda takozvana glazbena mišavina. To je laglje napraviti, nego jednu čistu CD-ploču, na peldu s gradišćanskimi jačkami?

– Nije. To je isto takovo veliko djelo, uprav toliko muke imamo nutri, samo je na ov način malo šarolikija produkcija. Iako su gradišćanske pjesme prekrasne, ima nekih još lipših jačak, ke se rijetko sviraju. One, ke svaki svira, ja mislim da te nimaju toliko vridnosti. Iskao sam neke specijalne kompozicije ke se rjedje ili nigdar ne sviraju. Ako stavimo naše gradišćanske melodije i druge jačke, onda ćemo dva cilje spojiti, jer naši će upoznati ove druge (stranjske) pjesme, a druga strana će pak upoznati naše pjesme.

Ako dobro pametim, istovrimeno nij izdala nijedna naša grupa dvi CD-ploče. Kamen će pasti sa srca kad te budu gotove?

– Jedan kamenčić će pasti gvišno, cijeli ne more je imamo još puno posla, ćuda nastupov, a i *Umocku svadbu* sredinom augustuša, na ku još moramo ćuda vježbati. Mene veseli da imam takovo društvo. Kada izlazu te ploče, vidit ću da ćedu biti moji svirači gizdavi, ponosni da je to njevo djelo ter da su to oni stvorili, odsvirali za budućnost. To meni daje dodatnu energiju za dođuće vrime. Odlane mi kad vidim on sjaj na licu, na oči da su zadovoljni sami sa sobom, no to je prekrasni doživljaj i za me.

Onda si ti u ovoj grupi, ovoj zajednici našao sam sebe?

– Ne, ja sam se već prlje našao, meni je želja ispunjena s ovim djelom. Sad sam samo proširio sve ono što je bilo stisnuto u meni. Takorekuc sam otvorio vrata, pak pustio da vanzajde iz mene sve to ća sam ćuvao u sebi ljeta dugo. Na početku je to bilo tako ćuda da nisam znao kako ću to registrirati. Na danas se je sve očistilo, one divlje grane su malo posicene ter sad jur znam kakov put imam, kako moram djelati. Uza to bi još nek rekao da u Umoku sam si našao takov dio mojega života koji da nisam ovde, nigdar ne bi bio imao. A to me jako zadovolji, zato sam jako srićan i dajem Bogu hvala da sam to mogao doživiti.

Vaš sastav, polag toga da živi samostalni žitak, djeluje u sklopu HKD-a Kajkavci. Pripravne probe jur teču za Umocku svadbu, kako stojite s glazbom?

– To je s muzičke strane već gotovo, ovo je samo potribno vježbati. U trodnevnoj zabavi, piru, u petak ćemo imati samo toliko posla da idemo na serenadu, kad će se zarućnja isprošiti. Najvažnija naša uloga će biti u subotu kad budu išli svati od hiže do crkve. Isti dan će se snimiti skraćena svadba, folklorni dio. Rekao sam mojim sviračem da će to biti simbol njevoga hrvatstva, iako je mišavina hrvatskoga i ugarskoga muzičkoga materijala. Sad samo moramo vježbati, a to nij problem jer su moji tamburaši jako marljivi, moram to priznati. Nigdar nisam mislio da ću jednoć imati takove svirače kim se ne tribi moliti da hod'te na probu, nego oni mene svenek pitaju kad ćemo konačno skupadojti na svirku. S oduševljenjem dođu svaki put na probu i trudu se da budu kvalitetni. Umočanom je ostalo nešto malo od hrvatstva u geni, to sam ja ulovio pak sam je malo i zaci-pio, i tako smo skupa na dobrom putu.

Povida se da ćeš u bliskoj budućnosti u još jedno selo projti učiti tamburanje ...

– Ako gdo potribuje pomoć, ja teško velim „ne”. U ti slučajji nij govora o meni, nego o hrvatstvu, folkloru, muzički, običaji, a nažalost sve manje imamo jur takove

kvalificirane ljude ki bi rekli da ćedu se za to zeti. Sada je rič o Undi, kade sam jur podučavao sviranje krajem 1970-ih i na početku 1980-ih ljet. Ki danas onde sviraju, su većinom izašli ispod mojih ruk. Sad bi se morali obnoviti, trebali bi podmladak, a ove mlade odraščeni se ne ufaju još ganuti na put. Morem najiti tajedno dvi-tri ure da se bavim timi početniki ki morebit nigdar nisu iz blizine vidili tamburu i ne znaju ništ o njoj. Polag toga jur najpr znam da su Undanci u muzičkom smislu dobar materijal. Oni su u duši, moći takovi da s njimi je vridno djelati, jer tote je sime u dobru zemlju posadjeno.

Umok, Unda, tambura, ali si ti ipak Koljnofac. Kade si zapravo doma?

– Ako mislim na privatni život, onda sam u Koljnofu doma, ali u duši sam na svi oni mjesti kade me rado primidu, pokidob to u Koljnofu nisam dobio. Morao sam tu ljubav negde drugdi iskati i najiti. Iako je u Umoku ovo društvo malobrojno, iako ovi Hrvati jako malo znaju govoriti po hrvatski, nekako sam još ovde našao duševni dom. Od Koljnofa idem djelati, vraćam se tamo i idem spati. Toliko mi je Koljnof. Nažalost. Medjutim, nigdar neću i ne morem zabiti da sam one početne tamburaške momente, od kih se i danas hranim, tamo dostao. Početne korake pametim i ne zabim, ali već mi ne falu. Nedavno su me *Goranci* prošli da im budem stručni pomoćnik i malo se brinem i za nje. Dokle su oni složni s manom i dokle vidim da njevo djelo ima vridnosti, pomoć ću im. Polag toga imam svoj Umok i ov muzički život mi daje i dobar dio privatnoga žitka.

To su onda sve skupa jur tri sastavi. More se ćlovik stručno, muzički tako razdiliti?

– Kako sam i prlje rekao, na tom polju imam strašnu energiju i ufam se da ću ju još dugo i imati. Ako pak vrimenski sve ide, onda to meni fizički nij nikakova poteškoća. Imam dost materijalov i u glavi i napišeno ter stručno jerbinstvo od mojega negdašnjega prijatelja Antuna Tune Barića, njega svakako moram spomenuti. Od njega sam toliko svega naućio, a i vježbao sam ćuda dokle su nek u Koljnofu 1975. ljeta osnovali tamburaško društvo. Ća sam od njega naućio, to meni dura još i danas. Imam njegov stručni put, po kom koracam, koracam i koracat ću dokle nek budem mogao!

Nova bilježnica

Ema Solga Čerdi rođena je 1970. godine u Šeljenu. Osnovnu je školu pohađala i završila u Martincima, srednju hrvatsku školu u Pečuhu. Živi u Martincima, gdje ima oko 530 kuća. Naselje ima oko 1100 stanovnika, u njemu djeluje i vrtić i škola. Ima supruga i dvoje djece osnovnoškolaca. Radi u samoupravi od veljače 1990. godine. Dakle dosta dugo vremena, pa je stekla mnogo iskustava u svom radu. Počela je kao administrativni referent, pa matičarka i personalka, te referentica za socijalnu skrb. Kako bi postala bilježnicom, odgovarajuću školu završila je u Budimpešti. Kao nam reče kolektiva je dobra, svatko zdušno obavlja svoj posao. S njom rade: martinački i križevački čelnik, referent za porez, proračun i administraciju. Planovi su joj i nadalje ima: poštivanje zakona, otklanjanje nedostataka, otkrivanje prikladnih natjecajnih mogućnosti, primanje stranaka. Svoj posao obavlja s punim srcem. Martinačkoj i križevačkoj bilježnici želimo dobro zdravlje i uspjeha u svom odgovornom i plemenitom poslu.

Jelka Gregeš

Baja

Fišijada ipak na glavnom gradskom trgu

Kako je ovih dana objavio glavni organizator, ravnatelj Prosvjetnoga središta Attila Józsefa u Baji Béla Béres, nadaleko poznata bajska Fišijada ipak će se prirediti na središnjemu bajskome Trgu Svetog Trojstva, trenutno pod obnovom. Na 11. Fišijadu, koja će se ove godine prirediti 8. srpnja, ponovno se očekuje 60-70 tisuća sudionika, odnosno gostiju. Zanimanje je uistinu veliko, a sva mjesta za smještaj u gradu i okolici već su popunjena. Prema riječima predsjednice Bačkog ogranka SHM-a Angele Šokac Marković, Hrvati iz Baje i okolnih hrvatskih naselja opet će se okupiti na istome mjestu, ispred zgrade Prosvjetnoga središta na Arpadovu trgu.

ŠKOLSTVO I MANJINA

Zavičajnost, globalizacija i škola

Na znanstveno-stručnome skupu s međunarodnim sudjelovanjem „Zavičajnost, globalizacija i škola”, koji je u organizaciji riječkoga sveučilišta i gospićke učiteljske škole održan u Gospiću početkom svibnja, među 40-ak znanstvenika skupu je sudjelovao i Gabor Győrvári, ravnatelj Hrvatskog vrtića, osnovne škole i gimnazije Miroslava Krleža u Pečuhu, koji je imao izlaganje intrigantnog naslova „Stereotipnost i škola ili Hoćemo li tambure na struju?”. Bila je to i prigoda da ga zapitamo o narečenoj temi.

Kako naglašava Gabor Győrvári, u kritičnome kontekstu narodnosne politike davno je očekivani korak da manjinska kultura zauzme svoje zaslužno mjesto u školskom obrazovanju. (...) Baš predmeti kao što je poznavanje naroda postaju predmetima samopoznavanja. Jezik i nadalje čuva prvotno mjesto u samoprepoznavanju, ali kod dvo- ili trojezičnoga mađarskog pučanstva sve više znači kultura i etnološka svojstva predaka. Moramo uvidjeti da usporedno s brojčanim opadanjem veći broj manjinskih zajednica u Mađarskoj raspolaže infrastrukturom koja je razvijena ne isključivo iz državnih sredstava i inteligencijom koja može razvijati isto, istraživati manjinsku kulturu i obogaćivati je. Baš to, katkad novootvoreno bogatstvo je osiguralo temelje za uvođenje samostalnoga predmeta, poznavanje naroda, u školsku praksu.

Kako će same manjinske škole, koje su preopterećene vlastitim stereotipnostima, reagirati na ovu mogućnost, dapače potrebu, nije jednostavno predvidjeti. Činjenica je da se mora pronaći ravnoteža koja će osigurati podjednake mogućnosti za očuvanje samobitnosti bez pretjeranog naglašavanja folkloru i vanjštine, ali s dovoljno temeljitim sadržajima čija je svrha upućivanje u kulturu, tradicije i običaje vlastite manjinske zajednice. U tim tijekovima i dilemama nameće se jedno moguće predočenje izgradnje manjinskog identiteta koji se temelji na poznavanju manjinskog jezika, čija se nastava provodi u manjinskim školama, ali se nadograđuje s dodatnim isto toliko važnim sadržajima. Naravno, škola ne bi trebala ostati sama u ovakvim nastojanjima, morala bi dobiti određenu pomoć od ostalih institucionaliziranih predstavnika manjinske kulturne autonomije. Takvi mogu biti: manjinski klubovi, KUD-ovi, čitaonice, manjinska kazališta, katedre, znanstveni zavodi i manjinski mediji. (...) Dobro poznavanje kulture i tradicije neizbježno je. Potrebitost ovog elementa i u izgradnji manjinskog identiteta nije upitna. Dakle, „tambure” su dio manjinske,

Gabor Győrvári

hrvatske kulture, a globalizacijski tijekovi nam nameću njihovu elektrifikaciju. Škola je dobila razmjerno veliku samostalnost u oblikovanju vlastitoga pedagoškog programa, koji se temelji na Nacionalnom osnovnom planu, a takozvana „gornja” granica mu je financijska mogućnost održavatelja, te zakonska ograničenost opterećenja učenika.

„Piramida izgradnje identiteta”

Izgrađeni i prenosivi manjinski IDENTITET

Aktivna uključenost u formiranje života manjine

Poznavanje povijesti i kulture matičnog naroda

Živa tradicija i manjinski običaji u obitelji

Dobro poznavanje kulture, tradicije i običaja vlastite manjinske zajednice

Dobro poznavanje manjinskog (materinskog) jezika

„Školski programi koji se primjenjuju danas u Mađarskoj u manjinskim školama, imaju za cilj izobrazbu pripadnika određene nacionalne manjine. Istodobno, postojeći okviri stvoreni su za promicanje humanih odnosa, što se ostvaruje preko programa i zahtjeva narodopisa ili upoznavanja naroda. Namjere su i te kako poštene uzmemo li u obzir želju unošenja različitih kultura u ono što nazivamo okolinom odgoja i obrazovanja, ali i obojačivanja takve okoline razvojem svijesti učenika o njegovu podrijetlu i samosvojnosti. Bazične su manjinske ustanove u specijalnome položaju što se tiče sastava učenika jer integrirane škole naglašenije razvijaju školsku kulturu temeljenu na poznavanju i poštivanju drugačijih stilova života nazočnih u školi. Vjerojatno to je jedno od mogućih područja na kojima se može razviti čvršća suradnja hrvatskih škola iz Mađarske s odgojno-obrazovnim ustanovama ne samo Hrvatske već i šire Europe” zaključuje Gabor Győrvári.

Skupština Zemaljskoga društva mađarsko-hrvatskoga prijateljstva u Kapošvaru

Zemaljsko društvo mađarsko-hrvatskoga prijateljstva sa sjedištem u Kapošvaru, 27. svibnja održalo je svoju redovitu sjednicu. Pribivali su joj visoki gosti: načelnica grada Bjelovara Đurđa Adlešić i veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj dr. Stanko Nick sa suprugom. Članstvo se odazvalo u velikom broju, a raspravljalo se o nizu aktualnih tema po točkama dnevnoga reda. Prihvatilo se izvješće predsjednika Društva Marka Kovača za 2005. godinu o ispunjenju godišnjega plana rada te financijsko izvješće za 2005. godinu čiji je predlagatelj bio glavni tajnik Društva László Kárász, dok je predsjednica Nadzornog odbora Erzsébet Horváth Major izvijestila o radu Društva i o gospodarskom stanju u 2005. godini. Predsjednik Društva Marko Kovač priopćio je prijedlog plana rada za 2006. godinu, a glavni tajnik László Kárász prijedlog novčano-gospodarskoga plana za 2006. godinu. Potom je član čelnništva Fodor Tamás podnio prijedlog za proširenje članstva. U Društvo je primljeno 16 novih članova, a u nj su se učlanili i Đurđa Adlešić te njezin zamjenik Zlatko Barila. Razvila se i rasprava oko četvrte točke dnevnoga reda, o zadaćama Društva na manjinskim izborima, pri izboru i delegiranju manjinskih delegata za mjesne samouprave. Članstvo je jednoglasno prihvatilo odluku i zauzelo stav da Zemaljsko društvo mađarsko-hrvatskoga prijateljstva podupre delegate koji će udovoljiti odredbama zakona CXIV. iz 2005. godine.

Zemaljsko društvo mađarsko-hrvatskoga prijateljstva

Na svojoj sjednici održanoj 27. svibnja u Kapošvaru, prihvaćena je odluka skupštine Zemaljskog društva mađarsko-hrvatskoga prijateljstva, te je čelnništvo Društva zauzelo stav kako će pomagati sve one kandidate diljem Mađarske koji žele sudjelovati kao kandidati na manjinskim mjesnim izborima i koji pri tome udovoljavaju odredbama zakona CXIV. iz 2005. godine.

Đurđa Adlešić u Kapošvaru i Podravini

Na poziv Zemaljskog društva mađarsko-hrvatskoga prijateljstva u dvodnevnom posjetu Mađarskoj, gradu Kapošvaru i hrvatskim selima u Podravini boravila je načelnica grada Bjelovara i saborska zastupnica, predsjednica Liberalne stranke i dopredsjednica Hrvatskog

sabora Đurđa Adlešić. Dvodnevni boravak ona je iskoristila za susret s kapošvarskim gradonačelnikom Lászlóom Szitom, a pribivala je i skupštini Društva. U razgovorima s kapošvarskim gradonačelnikom utvrđeni su dosadašnji i dogovoreni novi vidovi suradnje dvaju gradova, pogotovo na polju turističke suradnje i na međusobnim razmjenama i sudjelovanjima sajmovima i u jednom i drugom gradu. Čelnništvo Društva u sastavu Tibor Csúcs, Éva Vajda Kovács i Marko Kovač, u društvu s Đurđom Adlešić, posjetili su Siget i spomen-park Zrinskoga i Sulejmana, a potom su se uputili u hrvatska podravska sela gdje su se u lukoviškome načelničkom uredu susreli s čelnicima Potonje, Brlobaša, Novog Sela i Lukovišća. Bila je to prilika da se visoka gošća na licu mjesta upozna s hrvatskim životom, a obećala je i potporu nastojanjima za očuvanje hrvatskoga jezika i kulture. Ona je sa svojom pratnjom posjetila i Zavičajnu kuću u Lukovišću gdje je upoznala materijalnu kul-

Đurđa Adlešić u Lukovišću

туру podravskih Hrvata. Prvog dana posjeta Mađarskoj Đurđa Adlešić primio je i načelnik grada Hévíza, a u njezinu društvu bio je i veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti Stanko Nick sa suprugom. Program svoga boravka gđa Adlešić i gosp. Barila nastavili su u nedjelju posjetom selu Eddeu gdje je u organizaciji Zemaljskog društva mađarsko-hrvatskoga prijateljstva postavljena spomen-ploča u čast hrvatskoga književnika Antuna Nemčića Gotovinskog koji je rođen u tom selu. Tom prigodom u Eddeu se gđa Adlešić sreća s ministrom razvoja Istvánom Kolberom i dopredsjednikom Skupštine Šomodske županije Árpádom Sárdijem.

Veze Koprivnice i Kapošvara

Sve su čvršće veze između dviju susjednih županija, Koprivničko-križevačke i Šomodske. Ujedinjena Europa omogućuje međuregionalno i prekogranično povezivanje i ostvarenje zajedničkih europskih projekata.

Zvonimir Mršić i Ivan Bandić

Jedan od izvora sredstava za njih je i Interreg-program. Tako je u Kapošvaru od 26. do 28. svibnja održan poznati niz priredaba, manifestacija imenom Grad slikara kojih su uz ostale sudjelovali i gosti iz Koprivničko-križevačke županije na čelu s koprivničkim gradonačelnikom Zvonimirom Mršićem. On je u Kapošvar doputovao s brojnim izaslanstvom gradskih odbornika, umjetnika i glazbenika koji su sudjelovali i na izložbama u sklopu manifestacije Grad slikara. Našli su se tih dana u Kapošvaru umjetnici i političari iz Finske, Rusije, Rumunjske, Hrvatske kako bi zajedno razmotrili mogućnosti suradnje i iznašli načine za ostvarenje zamišljenih planova. Izaslanstvo grada Koprivnice sastalo se i s načelnikom grada Kapošvara Lászlóom Szitom, a razmatrale su se natječajne mogućnosti u sklopu Interreg-programa. Razgovorima je (26. svibnja, u petak) nazočio i Ivan Bandić, generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu, te predsjednik kapošvarske Hrvatske samouprave Marko Kovač. Istoga dana načelnik grada Koprivnice Zvonimir Mršić posjetio je i Ured Hrvatske samouprave u Kapošvaru.

(bpb)

Na izletu u Sigetu

Svi svatovi veselo pjevaju

Riječi ovog naslova istovjetne su s naslovom CD-a koji je 20. svibnja u organizaciji Ženskoga pjevačkog zbora i Hrvatskoga kluba Augusta Šenoe te Središta za kulturu grada Pečuha, predstavljen u Pečuhu u spomen na 10. obljetnicu smrti poznatog sakupljača hrvatskoga pučkog blaga Ladislava Matuška. Na svečanom programu o CD-u je govorio etnomuzikolog dr. Ferenc Várnai, a nastupili su zborovi čije izvedbe hrvatskih narodnih pjesama nalazimo i na spomenutom CD-u: Ženski pjevački zbor Augusta Šenoe iz Pečuha, Mješoviti pjevački zbor Ladislava Matuška iz Kukinja, Ženski pjevački zbor „Korijeni” iz Martinaca, Ženski pjevački zbor „Snaše” iz Pogana te Orkestar KUD „Marica” iz Salante.

Program je otpočeo minutom šutnje i kratkim ulomkom iz filma s riječima učitelja i sakupljača hrvatskoga narodnog blaga Ladislava Matuška, kako bi nas na put poveo nosač zvuka i skladbe zabilježene na njemu, izvorne hrvatske pjesme, a sve to zahvaljujući neumornom radu i dobroj volji urednice hrvatskih emisija na Mađarskom radiju Milice Klaić Taradije.

Prve su na pozornicu izašle članice Ženskoga pjevačkog zbora Augusta Šenoe iz Pečuha, one koje su davne 1983. godine počele pjevati pod rukom Ladislava Matuška, čovjeka koji je zavolio hrvatsku izvornu pjesmu i ljepotu hrvatske narodne nošnje, neumorno sakupljao neizmjereno hrvatsko blago, te zapisivao na stotine balada, pjesama, preničevši ih članicama zbora s kojima je i sam rado pjevao. Ladislav Matušek surađivao je i s KUD-om Tanac, predavao o narodnim rukovrornama, glazbalima i o pučkom pjevanju, a ljubav prema narodnoj nošnji vidjela se u načinu na koje su njegove pjevačice nosile najljepša hrvatska ruha. Nošnje bijele poput snijega, plisirane, savijene, nakićene, na glavi

kapice, konde, marame. Godine 1994. članice Ženskoga pjevačkog zbora Augusta Šenoe snimile su prvu kazetu te iza sebe imale niz nastupa na festivalima, radiju, televiziji, niz nagrada, nastupa u zemlji i inozemstvu.

Da ni mladi naraštaji nisu zaboravili spomenutog sakupljača, svjedoči i Mješoviti pjevački zbor Ladislava Matuška utemeljen u Kukinju prije pet godina, te čvrsto prijateljstvo između zbora Augusta Šenoe i zbora Ladislava Matuška. Potvrdio je to i zajednički pečuški nastup. Potom su se na pozornici redali ostali sudionici koji su imali udjela i u stvaranju nosača zvuka „Svi svatovi veselo pjevaju”, i to: Tamburaški orkestar KUD-a „Marica” iz Salante pod ravnanjem Joške Kovača. Ženski pjevački zbor „Snaše” iz Pogana pod ravnanjem Elizabete Orovica te Ženski pjevački zbor „Korijeni” iz Martinaca pod ravnanjem Kristine Gregeš Pandur uz tamburašku pratnju Orkestra Vizin.

Govoreći o nosaču zvuka „Svi svatovi veselo pjevaju”, etnomuzikolog Ferenc Várnai naglasio je: „Trebalo očuvati blago koje je kod naroda, sakupljati pjesme”, a to je i bio moto života i rada i Ladislava Matuška. Na CD-u su zabilježene pjesme koje su vezane uza svadbene običaje. Ferenc Várnai je naglasio kako se rado prihvatio zadatka da iz bogatstva sakupljenog materijala odabere skup pjesama iste tematike. To su pak svadbeni običaji kao jedna od najljepših i jedna od najvažnijih postaja u čovjekovu životu. Tako su, primjerice po kazivanju jedne Salanćanke, zaruke zabilježene u travnju, prosac je ocu buduće mladenke darovao jednu pengu, a mladenka budućem svekru kašmirsku maramu. Vjenčanje je ugovoreno za sedam mjeseci. Svadba je trajala dva dana, obično je to bio utorak i srijeda. Prije podne bi bilo građansko vjenčanje, a poslije podne crkveno. Na čelu svadbene povorke išao je barjaktar ... Upravo je svadba

bila prilika za pjesmu, šalu i veselje. Na spomenutom CD-u zabilježene su pjesme, od oblačenja mladenke i njezina ispraćanja iz kuće do dolaska u novi dom ... Instrumentalna pratnja, kola s pjesmom i kola samo uz tamburicu ... Teška kola bez pjevanja ... Naime, na CD-u nalazimo i dosta svadbenih kola.

Još jedan pažnje vrijedan pokušaj i hvalevrijedna promocija, zaustavljanja vremena i bilježenja običaja i načina života koji su danas već daleka prošlost, ali iz kojih novi naraštaji mogu učiti, te na njima izgrađivati nacionalni ponos i svoju samosvojnost.

bpb

Trenutak za pjesmu

Dragutin Tadijanović

O krilatom konju

Krilati konj ulicom juri,
I njišti, i kopitom lupa o pločnik.
Ljudi se čude: Otkuda konj?
Odakle krilati konj?

A djeca viču, od radosti kliču:
Gledajte, krilati konj!
A krilati konj ulicom njišti,
I juri, vijori mu griva.

Najednom spazi gdje mu prilazi
Sa svojom ljubljenom pjesnik,
Pa se upropanj digne i – stane.

A svi se čude: Otkuda konj?
Odakle krilati konj?
Zar nitko to ne zna, zar nitko?

Iz povijesti hrvatskoga tiska u Mađarskoj

S I. kongresa AFS-a u Baji

„Sloboda“, zajedničke novine Slovaka i južnih Slavena (Hrvata, Srba i Slovenaca) u Mađarskoj, 29. svibnja donose napis s I. kongresa Hrvata, Srba i Slovenaca u Baji, tiskan "isključivo latinicom, jer svi Srbi i Hrvati znaju čitati latinicu".

Tako je 19. i 20. svibnja 1946. godine u Baji održan I. samostalni kongres, kome je sudjelovalo 210 izaslanika iz svih pokrajina nastanjenim Hrvatima, Srbima i Slovencima u Mađarskoj, gdje su određeni osnovni politički i organizacijski zadaci manjinskog pokreta.

Novinar Franjo Šebjanić oduševljeno piše:

„Stojimo, gledamo, vidimo ali neverujemo. Trg pred gradskom kućom pokrila je masa sveta. Sve se šareni od lepih narodnih nošnji, na još lepšim našim devojkama i ženama. Mnoge lepe mađarske, jugoslovenske i ruske zastave sa transparentima, sve to daje utisak nečeg veoma svečanog. Pa kadkad žagor nadjača silno klicanje, sigurno je neko spomenuo ime našega Tita, Rakošija i Tildija ili možda velikog Staljina.“

Antun Karagić, predsjednik priredivačkog odbora, u gradskoj kući najavljuje početak svečanog dijela Kongresa.

Kongresu je nazočio i predstavnik Vlade ministar József Antall (otac kasnijeg istoimenog ministra predsjednika prve demokratske vlade nakon demokratskih promjena).

„Pred dvoranom delegati pokazuju punomoćja od svojih mesnih organizacija.“

Uvečer je održana igranka.

„Sutradan u 8 sati ujutru nastavila se radni deo Kongresa. Rešavaju se veoma važne stvari. Prihvata se Statut, program, bira se rukovodstvo i donosi rezolucija. Time je Kongres završen. Završili su ga himnom „Oj, Sloveni“, i razišli se u sve krajeve gde živi naš narod da kažu onima koji nisu mogli da dođu, kakav je bio prvi kongres Južnih Slovena u Mađarskoj.“

Izabran je Centralni odbor Antifašističkog fronta Slavena u Mađarskoj, u koji su ušli:

Za Šomod Gradišće, Zalu: Antun Rob, dr. Arpad Projakić, Josip Verdenić; Budimpešta i okolica: Jozo Zorinac-Čepelšiget, Ljubomir Lastić, Ilija Ostojić; Pomorišje: Kosta Šević, Sava Starčević, Stevan Nedučić, Jovan Putnik, Dragutin Nedučić; Bajski trokut: Antun Karagić, Ljubinko Galić, Joza Sabovljević, Vita Carić, Andrija Šaman, Andrija Urbanovski, Gabor Pijuković, Aleksandar Tomić, Pavle Vujić, Mariška Vidaković, Nikola Rajić, Vinco Đukić; Porablje: Franjo Konkolić, Josip Dedić, Miroslav Triplan; Baranja: dr. Ivan Paštrović, dr. Svetozar Lastić, dr. Martin Laslović, Ivan Bošnjak, Ivan Pavković.

Poslije su iz Centralne uprave isključeni Antun Karagić i dr. Svetozar Lastić, utemeljitelji AFS-ovih organizacija u Bajskom trokutu i Baranji, pod izgovorom da su se prema novoj upravi zbog osobnih ambicija ponijeli „frakcionaški“. Međutim, grijeh im je bio da su drugačije razmišljali od same komunističke uprave, što se smatralo grijehom, i to da je Karagić bio kulak, a dr. Lastić pravoslavni svećenik. Nakon svega dvije godine većina navedenih članova Centralnog odbora, kao i drugi naši intelektualci, učitelji, itd. bili su strogo kažnjeni, šikanirani i maltretirani. Od pripadnika hrvatske, srpske i slovenske narodnosti 100 duša je internirano, uhićeno ih je 5000, suđeno je 60 osobama, a deportirano je na Hortóbágy 2200 ljudi.

Na Bajskom kongresu za generalnog sekretara izabran je Antun Rob, koji je tu funkciju obavljao sve do sredine 1948. godine, tj. do objave Rezolucije Informbiroa, kada su izvršena masovna uhićenja. Dok će Rob, kao bivši zagrebački komunist, te još neki od njegovih suradnika pobjeći u Jugoslaviju, dotle drugima vodi put u zatvor, a treći postaju izdajnici.

Odabrao: Đuro Franković

Poznati Čavoljci

Istraživač prošlosti

Svakomu tko zaželi поблиže upoznati čavoljsku prošlost, njegovu bogatu kulturnu i običajnu baštinu, nezaobilazno će biti ime i djelatnost dr. Miše Mandića koji, osim kada je obnašao dužnost glavnog tajnika DSJS-a, život je proveo u svome rodnom selu, gdje se istaknuo i kao ravnatelj tamošnje škole te kao utemeljitelj i voditelj Seoskog muzeja. Nećemo pretjerati kažemo li da se on ubraja među općepoznate Čavoljce.

Za moga nedavnog pohoda Čavolju „stari prijatelj“ Mišo, među inim, reče mi:

Kao i uvijek, i ovoga puta koristim priliku da sa sigurnošću izjavim da potječem iz prave bunjevačke obitelji, a što veoma potvrđuje činjenica da je u matičnoj knjizi bajskih franjevaca jedan od mojih preda, Matija Mandić, rođen 1675., a preminuo 1734. g. Naša je obitelj plemstvo stekla u Beču 29. travnja 1720. g. Otac mi je po zanimanju bio poljodjelac, majka pak radila u domaćinstvu; osim odgajanja djece bila je šivačica. Što se pak mog djetinjstva tiče ono je, kratko rečeno, proteklo pod težinom događaja Drugoga svjetskog rata, ali je unatoč tomu bilo razmjerno lijepo. Sa salaša stigao sam do doktorata. Zahvaljujući sudbini, uvijek sam nastojao djelovati savjesno i ljudski. U sretnom braku proveo sam 55 godina. Sada mi veselje pružaju dvije kćeri i četvero unučadi. Umalo sam se potpuno isključio iz javnog života. Jedino kao čelnik Seoskog muzeja sustavno sam zauzet. U preostalome vremenu posvećujem se istraživanju, pisanju etnografskih studija za mađarska i hrvatska, katkad i za srpska etnografska izdanja. Uđubio sam se u prošlost svoga sela; pripremam dvije nove knjige: Čavoljski korijeni te Život i smrt jedne sretne žene. Moja istraživanja pojedinih rodoslovlja bjelodano potvrđuju da u žilama naroda Karpatskog bazena teče raznolika krv. Kad te obuzme

strast otkrivanja svojih predaka, ta neobično zanimljiva djelatnost, to „kopanje“ po starim pismenim dokazalima, matičnim knjigama, nikada ne može prestati. Istražujući po svim uzlaznim ženskim i muškim granama, iznenađuje nas koliko smo mnogo imali predaka tijekom nekoliko stoljeća. Osim Mandića, tu se nižu prelijepa hrvatska prezimena poput Vidović, Patarica, Rudić ...

Iskustva su dokazala da takva istraživanja u okvirima svoje obitelji pa i rodbine imaju izvanrednu snagu jedinstva. Naime, čovjek uvijek treba da štuje ono iz čega je niknuo. Čitav svoj radni vijek posvetio sam svome selu, svojim sunarodnjacima, napose bunjevačkim Hrvatima, Čavoljcima. Sva svoja istraživanja, svoje spoznaje sabrao sam u 14 knjiga, u niz studija i više stotina napisa. I na pragu svoje osamdesete ustrajno i sustavno radim. Novi rukopis u bliskoj budućnosti bit će pripremljen za tisak.

Marko Dekić

Bogatstvo ...

Fam Kozak iz Umoka – člani

U Zadru

Na poziv dr. Roberta Bacalje, voditelja Odjela za predškolski odgoj Sveučilišta u Zadru, na zadarskome Sveučilištu 30. i 31. svibnja boravili su profesori Odsjeka za kroatistiku i slavistiku Sveučilišta u Pečuhu. Odjel za predškolski odgoj gaji stručne veze s Odsjekom za kroatistiku i rusistiku te sa serdahelskom Osnovnom školom „Katarina Zrinski“ u kojoj se već nekoliko godina provodi jednotjedna stručna nastava i praksa polaznika Odjela. Planiraju se uspostaviti i žive veze s Visokom učiteljskom školom u Baji gdje se odvija nastava i na hrvatskom jeziku. U Zadru su boravili predavači Odsjeka za kroatistiku i rusistiku: dr. Janja Prodan, dr. Ernest Barić i mr. Stjepan Blažetin. Oni su pred stotinjak studenata spomenutoga Odjela u velikoj svečanoj dvorani imali predavanja o jeziku Hrvata u Mađarskoj, o književnosti Hrvata u Mađarskoj te o povijesnim i književnim hrvatsko-mađarskim vezama.

BARČA – Dana 1. lipnja otvoren je 10. Međunarodni sajam koji je trajao do 4. lipnja. Na njemu je, u organizaciji Županijske komore Virovitica, izlagalo 11 izlagača s područja Virovitičko-podravske županije koji su predstavili specifične županijske proizvode: keramičke pločice, parket, konzervirano voće i povrće, vina, ljekovito bilje, šećer, tekuća umjetna gnojiva i proizvode od šibe. Tom se prigodom posredstvom Hrvatske turističke zajednice predstavila i turistička ponuda jadranskih odredišta.

BUDIMPEŠTA – Hrvatska manjinska samouprava budimpeštanskog okruga zvanog Majdan (Kőbánya) 3. lipnja, u subotu, priredila je Večer hrvatskih pjesama i plesova pod pokroviteljstvom majdanskoga gradonačelnika Sándora Andóa. U folklornom programu sudjelovali su: Hrvatska izvorna folklorna skupina iz Budimpešte, majdanski Muški zbor, Orkestar Vujičić te Orkestar Söndörgö.

KAŠAD – U organizaciji KUD-a „Dola“ te uz potporu kašadske mjesne i hrvatske samouprave, u Kašadu se 17. lipnja priređuje već tradicionalna međunarodna folklorna priredba „Zajedno za jedno“. Kao i svake godine, saznajemo od voditeljice KUD-a „Dola“ Rite Vorgić, na priredbu se očekuju brojni gosti iz Hrvatske, Vojvodine, te iz svih hrvatskih krajeva u Mađarskoj.

Kemljanska škola dobitnica na naticanju EU-a

U jesen upeljanje pokusne nastave sa stručnom kompetencijom

Nedavno obnovljena školska zgrada

Kemljanska škola je po broju učenika najjača obrazovno-odgojna ustanova na tlu Gradišća, a u njoj teče podučavanje hrvatskoga kot i nimškoga narodnosnoga jezika. Ravnateljica škole Julija Andirkó-Nagy nas je nedavno informirala kako je institucija na naticanju Europske unije dobila 18 milijun forintov za upeljanje nastave sa stručnom kompetencijom, od dojučega školskoga ljeta. U ovom međunarodnom pokušaju suradnjat će u Ugarskoj 361 škola (sridnje i osnovne škole jednako). Do septembra će školska peljačica skupa sa šest pedagoga poadjati usavršavanja i izdjetat će plan sa upoznavanjem nove metodike ovoga specijalnoga podučavanja. Po riči direktorice u samom centru ovoga projekta stoji da dičju nadarenost, spretnost razvijaju i učenike pripravljaju da krez žitak obogaćuju, usavršavaju jur pobrano znanje i da pomoću naučenih hrabrenije ispunjuju svakidašnje obveze. Ov školski pokušaj ništ neće minjati u Nastavnom planu (NAT), samo metodika podučavanja bude

drugačija. U prvi plan će stupati hasnovanje sistema digitalnih sredstav (interaktivne tablice, multimedijalne spravi, kompjutori itd.) pri različni djelaonica, školski predmeti. Npr. u razumivanju ter oblikovanju tekstov u 1. i 5. razredu, pri uri medijskoga znanja u 7. razredu, u razvijanju logike (1. i 5. razred) i u podučavanju stranjskih jezikov, plesa ter drame kot i pri informatičnoj tehnik. Zato mora kemljanska škola imati tri fiksne razrede, prostorije s trimi nosivimi garniturama tih modernih sredstav. Školniki ki će peljati ov projekt rado su se javili za suradnju i pripravnj su držati ure za hospitacije, pri ke se prezentira ta metodika i cijela ponuda nastave sa stručnom kompetencijom. Uza to zainteresirane će primati i pri otvoreni dani na stručni predstava, napraviti će se i webstranica s korisnima tanači, rezultati toga pokušaja, a neprekidno budu informirane i masmedije. Školsko peljačtvo se ufa da iz ovoga projekta će dica profitirati, a isto tako i učitelji, dokle škola će moći poboljšati kvalitetu u podučavanju.

-Tiho-

Sprava školska direktorica Julija Andirkó-Nagy s učiteljicom hrvatskoga jezika Julikom Rongić

Nova metodika podučavanja hasnovati će se skoro u svakom razredu

*A bogec ni ne zna – i kak bi mogel znati –
Da se vu Hrvatskoj svaki korak prati!*

Trenk u Pečuhu

U pečuškome Hrvatskom kazalištu 3. lipnja na daske je stavljena druga ovogodišnja premijera drame „Trenk iliti divji Baron” autorskog trojca Tahir Mujičić-Boris Senker-Nino Škrabe, u režiji Tahira Mujičića. Radnja te neobične i nesvakidašnje kazališne predstave nastale na temelju dramskoga teksta napisanog prije dvadesetak godina, smještena je u vrijeme i prostor previranja 18. stoljeća na panonskim ravnicama gdje su se preplitale kulture, svjetonazori, težnje i želje i gdje se još jednom javlja zamisao o zemlji Hrvatskoj kao najvećem blagu kojem je težio i teži hrvatski čovjek.

U pečuškoj predstavi, s glumačkom ekipom koju čini osam glumaca: Slaven Vidaković (Barun Trenk), Vlasta Ramljak (Marija Terezija), Robert Ugrina (Pajo Poslušny, pandur), Stipan Đurić (Königsec), i ostali u manjim ulogama: Beti Lučić (Preradović Marica, Manda Ugostić, Ilonka Nádrázi, Tanja Bertok Zupković (Kata Mlinarić, Genoveva Krivokletić, Hildegard Kleinbürger), Kristijan Ugrina (Vidoje Kostreš, Arsenije Glavosek, Eustahije Proburazović) i Ivo Grišnik (Pantelije Pavunović, Ignatije Crnohaljić). Baron i ostali se šeću ponajviše u Slavoniji, ali i u Agramu i Hrvatskoj i Ugarskoj te na carskom dvoru u Beču, gdje se potežu svi konci ove dramske igre u kojoj postoji samo jedan redatelj koji zna što želi njegova publika. Vječna pitanja odnosa vlasti i malih podjarmljenih naroda u borbi za vlastitu zemlju i ideale (za koje ginu samo ...) pitanja su koja i danas postavljamo sebi i Europi bez granica, kojoj na prvi pogled svi mi težimo.

„Pučki igrokaz s pjevanjem i mudroslovljem u sedam kervavih slikah i šest živopisnijeh

megjuigrah Trenk iliti divji Baron” premijerno je izveden na pozornici Pečuškoga narodnog kazališta u komornoj dvorani datuma 3. lipnja, jer su vremenske prilike nagovijestile opasnost od kiše koja se mogla sliti i na Ljetnu pozornicu u Anninjoj ulici. Kaotična je to priča iz austro-ugarsko-balkanske krčme u kojoj se ne zna tko pije, a tko plaća. Ali kao da smo slutili, konce igre poteže, kao i uvijek, carski Beč ili tko drugi jači, a plaća naivni barun Trenk iliti bogec Hrvat. Izvedba je dosljedno držanje uz napisani dramski tekst, šetnja kroz prostore i jezike hrvatskih i ugarskih kojima se šeće barun Trenk. Scenografija Zoltána Bachmana potpomognuta izvrsnom likovnom opremom predstave, rad Hrvoja Šercera, te maštoviti kostimi Tahira Mujičića dočarali su nam pomalo krležijanski vlak koji na sebi ima natpis ne MÁV, već Austro-Ugarska iliti Jugoslavija iliti danas ujedinjena Europa. Pomalo nedorečena na trenutke statična, a i teško pratljiva predstava zahtijeva da je bar dva puta odgledamo. Napomenimo kako je koreografiju potpisala Éva Bálint, skladatelj predstave je Zoltán Papp, a lektorica je bila Katja Bakija.

I zbog toga ću se u nastavku poslužiti riječima redatelja i jednog od autora teksta Tahira Mujičića i njegovom ars poeticom kazivanja uloge i mjesta ove predstave u životu hrvatskog teatra u Mađarskoj.

Trenk iliti divji i crveni Baron iliti-iliti može li Hrvat Don Juanom biti, posljednji je zajednički tekst već dvadeset godina mrtvog kazališnog hrvatskog klasika Mujičić-Senker-Škrabe. Mujičić ovu predstavu naziva ozbiljno-neozbiljnom iliti neozbiljno-ozbiljnom. Time je zapravo i okarakterizirao svoj redateljski pristup dramskome tekstu i izživio vlastitu umjetničku vokaciju nadojenu ludizmom, slampavošću, jezičnim igrama i kazališnom slobodom, slobodom pisca, redatelja, glumca, publike i slobodom svekolikoga govorenja, nabijenu lascivnošću kao odrednicom svih naših činova i htijenja. Pisac – glumac – gledatelj bio je naš zakon i modus vivendi u doba kada smo zajedno pisali drame, reći će jedan od autorskog trojca Tahir Mujičić. Trenk je 1983. bio naručen komad, a naručio ga je Zvonimir Ivković, ondašnji intendant HNK Osijek, za, kako kaže Mujičić, gerilsko glumljenje Slavonijom jer mu je kazališna kuća bila u adaptaciji, a postala je to i ispitna predstava jedne od najnadarenijih glumačkih klasa od poraća u Hrvatskoj. I ova dvadesetogodišnjeg Trenka Tahir Mujičić želio je ponoviti u pečuškome Hrvatskom kazalištu, i uspio. A zašto je to želio? – dao nam je i odgovor: Trenk literalno i mentaliteski pripada upravo ovom prostoru, on je ukleti moreplovac, lišen kompas

i pomorskih karata na vazda uzburkanom i fatalnom nadasve hirovitome Panonskom moru. On se bori sa sviješću i nesviješću i propituje pitanje identiteta nekada i danas. Trenk je po Mujičiću i izazov za glumca, za osam glumaca, tri domaća, jedna kao da je domaća, jednu smo tek počeli upoznavati, a troje prvi put sreli. Premda napisan prije 22 godine, po Mujičiću, Trenk i danas pokazuje izrazitu političku aktualnost.

Prije dvadesetak godina apostrofirana Austro-Ugarska Monarhija bila je metafora nekadašnje Jugoslavije, a glavni junak prototip nesigurnog Hrvata vječno bez vlastite države, koji u Beču vidi utočište, spas okrilje ... Danas pak taj isti Trenk (Hrvat, ali i Mađar!) vidi svoju nejasnu budućnost u europskoj ideji u Bruxellesu, Strasbourgu ...

I kako kaže redatelj, mnogo je pitanja, a malo odgovora. Pitanja su ostala ista, a odgovore potražimo mi sami jer kazališna predstava ne nudi nikakve odgovore, već samo pokušava na zabavan način postaviti pitanja od kojih prečesto bježimo. I konačno, kaže Mujičić, naš je Trenk ipak samo pučka zabava, veselica, sijelo, dernek, tulum, žurka, kirvaj, party poslije čega nitko ne bi trebao biti neraspoložen.

Ako se pak netko i bude dosadivao, kriv je redatelj, pa poslije njega već davno mrtvi autori ...

Neka bude tako.

Branka Pavić Blažetin

Festival United games

U organizaciji mladih United Games of Nations, i ove se godine organizirao tradicionalni međunarodni festival mladih. Tako su se od 28. svibnja do 4. lipnja u mnogim gradovima svijeta pa i u Subotici, donosi Radio Subotica, odvijali brojni programi. U Subotici se okupilo pedesetak mladih iz Austrije, Češke, Njemačke, Mađarske i Slovenije. Uređivalo se dvorište predškolske ustanove Kolibri u Subotici, dotjerivali se razni objekti Zoološkog vrta na Paliću ... Događaji tih dana mogli su se pratiti i na web-portalu koji je istodobno pratio rad 17 organizacija mladih u svim državama u kojima se odvijao spomenuti festival: Austriji, Češkoj, Engleskoj, Mađarskoj, Sloveniji, Republici Malavi, Južnoj Africi, Zambiji, Indiji, Pakistanu, Rusiji, Kanadi, Peruu, Ekvadoru, SAD-u, Srbiji i Crnoj Gori.

BIZONJA – Duhovski pondiljak je u Bizonji donesao za 12 dice veliki svetak, ki su otpodne u tri uri, u lani obnovljenoj seoskoj crkvi gorizeli sveti sakrament bermanja, od prof. Janoša Šmatovića u zastupništvu Jurske biskupije, rodnom iz Bizonje.

KOLJNOF – Veljek pri kraju školskoga ljeta (od 19. do 25. junija), jur deveti put, se organizira školski čitalački i tamburaški tabor. Na programu su i ovput igre, zabava većinom na hrvatskom jeziku, ter slobodnije forme gibanja, tančanje, a za one ki se bavu tamburanjem, tajedan dan će proteći u intenzivnom vježbanju med stijenami školske zgrade i kulturnoga doma. Zvana obaveznih djelaonic bit će ovde vrmena i za kupanje, izlete ter gledanje filmov.

DEVINSKO NOVO SELO (Slovačka) – U ovom, jednom od četirih gradišćansko-hrvatskih sel u Slovačkoj, sada jur tradicionalno se priredjuju Hrvatski dani kamo se svako ljeto pozivaju i kulturne grupe prik granic. Ljetos 25. junija, nedilju, na festivalu će nastupiti bizonjski pjevački zbor *Jorgovan* ter prisički folkloriši *Zviranjak*.

PRISIKA – ŠILJAKOVINA – Pokidob su prijatelji kulturnoga društva iz Šiljakovine gostovali na lanskoljetošnjem velikom jubileju „Zviranjka“ prilikom omladinskoga tabora, ljetos su Gradišćanci pozvani na turneju u Hrvatsku. Tamburaši i tančoši 30. junija, petak, putuju hrvatskim partnerom kraj Zagreba da bi bili nazoči jubilarne svetačnosti. Naime, KUD Šiljakovina toga vikenda slavi desetu obljetnicu svojega postojanja. Kako je to bilo lani u Prisiki, i ovput će slavljenikom cijelu noć 1. julija, subotu, svirati popularni tamburaški sastav *Gazde*.

GRAJAM 2006

Male Severine, Danijele na četarskoj pozornici

Male Koljnofke su zavrile pažnju; na slici u društvu učiteljice Inge Klemenšić

Julija Popović iz Čeprega je dobila i posebnu nagradu

Gradišćanska jačka mladih, po originalnoj ideji prebačena iz Austrije, priredjena je četvrti put (i plus jedanput je organizirana samo za vlašće školare) 21. majuša, nedilju, u četarskom kulturnom domu. Po riči glavne organizatorke Magde Horvat-Nemet, „ov jačkarni festival je jur postao tradicija, na kom s velikim oduševljenjem i predanošću nastupaju naša dica iz gradišćanskih škol“.

Ljetos je u 15 produkcija oko 30 učenikov sudjelovalo iz židanske, koljnofske, sambotelške, četarske škole ter iz grada Čeprega. Zadaća je bila svakomu jednaka: da otpjeva jednu narodnu jačku ter još jedan, slobodno izabrani popularni šlager od nekoga hrvatskoga izvodjača. Tako smo ovput vidili na pozornici malu skačuđu *Danijelu*, čarobnu *Severinu*, putujuću *Vesnu Pisarović*, a moremo mirno izjaviti da ove pjevačice su bile dotično ljeto najpopularnije. Četarski trio Dora i Fani Rošta ter Petra Kolnhof (školarike iz 1. i 2. razreda, rodnom iz Narde) s posebnom koreografijom su izvele narodnu jačku *Marica, rožica*, a pjesma *Podravino, rodni kraju moj* osvojila je veliku simpatiju publike. Sambotelški trio hrvatskih učenic prv put je nastupao na ovom jačkarnom natičanju, u sastavu Patricije Szabó, Ane Petovari i Klauđije Némethy, a njevo jačenje kot i hrabrenost svakako se nek cijeniti more. Četarka Eszter Németh u prekrasnom jačenju je nasljednica svoje sestre, ka je i ovput nastupila. Mala Estika iz 3. razreda je pri jački *Vesne Pisarović* pod naslovom *Godine prolaze*, energično odjačila svoje, a veliki kofer je za ilustraciju vlikla sa sobom. Mark Bošić takaj iz četarske škole jur i lani je dokazao kako je „dičak na peti“, a ljetos je jahao na konju i pjevao i sa sestrom skupa. Posebnu nagradu četarske škole on je mogao na kraju

prikzeti. Julija Popović ovput je bila jedina zastupnica iz Čeprega (u projudći ljeti su bili znatno većimi iz toga varoša), a za Danijelovu pjesmu je i ona dobila posebnu nagradu. Koljnofke (Noémi Nagy, Éva Erdősi, Vera Grubić i u posebnoj pjesmi Blanka Fruhwirt) su bile jedine pjevačice ke su znale jačiti u tercu, žiri je posebno spomenuo zvanaredni glas Vere Grubić. Po riči učiteljice Inge Klemenšić, ka je je pripravila na ovu predstavu, s dicom su već vježbali od drugoga miseca na hrvatskom kružoku jer kod nji posebno se obožava hrvatski karaoke. A to rezultira i to da dica razumiti kanu ča jaču, a dobivadu kašnje volju da si bolje očuvaju i jezik, da budu udomačene i u hrvatskoj pop-rok glazbi. Šička Šarolta Varga dobila je burni aplauz jer je sa svojim glasom bila jedinstvena na ovom festivalu. Četarka Anna Polyák, ka je lani jačila na Malom Brodfestu u Slavonskom Brodu, i ljetos je rutinirano stupila pred publiku i odjačila pjesmu *Vesne Pisarović* pod naslovom *Za tebe sam stvorena*. Jolika Kočiš, učiteljica u petrovskoj školi, a ujedno i dirigentica ženskoga zbora Ljubičica, je ocijenila produkcije, i rekla da je dozrijala ova priredba, ter ljeto na ljeto vekši je nivo dičjih predstav. Ovde je svaki diozimatelj dobio dare, a publika je svakako nagradjena dvo-triurnom hrvatskom zabavom.

-Tiho-

Zvijezda GRAJAM-a

Marko Šteiner – židanski Thompson

Kako smo o tom već pisali, Židanac Marko Šteiner je na austrijskom GRAJAM-u pred kratkim osvojio prvo mjesto u svojoj kategoriji, a za nagradu će mu služiti pred svim i to da na početku junija prilikom koncerta Novih fosilov, kao preprodukcija spomenute hrvatske formacije, i on će se moći predstaviti. No, u međuvremenu je bio došao i na četarski GRAJAM ter je otvorio, a i dupljas-to zatvorio ov gradišćanskohrvatski festival u jačenju. Za početak je predstavio isti program kot i u Austriji, a to je bila jedina živa muzika na GRAJAM-u. Čuli smo narodnu jačku *Kad sam išal ja junak krez selo* ter Oliverovu pjesmu *Moj lipi andjele*. U muzičkoj pratnji mu je bio ne samo brat nego i njegovi prijatelji iz zabavnoga benda „Mlada generacija” kade u najnovije vrime i sam pjeva i svira, ter tamburašice židanskoga sastava. On je jur i lani imao velike uspjehe na četarskoj pozornici, a ovo ljeto prez sumlje je

Gizdav sam da sam Hrvat je otpjevan prez pratnje, ali kad je najavljena jedna od najpopularnijih pjesam od Thompsona, svi smo bili najgerasti kako će se izvesti ta šarolika, dosta teška nota. Tambura, šipa, tekst, glas sve je bilo na svojem mjestu, još i Markova kožna odjeća. A refren, ta glasoviti refren „*Oj Zagoro, lijepa li si, Slavonijo, zlatna ti si ...*” publiku nij samo pozvao na pjevanje nego i k aplauzu, da su izvodjači jedva doli pušćeni s bine. Na samom kraju gradišćanskoga festivala glavna organizator-ka Magda Horvat-Nemet pak je još jednoč (jur treći put) pozvala židanskoga *Thompsona* da nas s ovom pjesmom pošalje na svoje pute.

-Tiho-

bio najbolji u svemu, to su svi čutili. U završetku GRAJAM-a još jednoč smo ga čuli, ali jur s drugim muzičkim blokom.

Dan djece u HOŠIG-ovu vrtiću

Na veliku radost dječice, 26. svibnja priređen je Dan djece u budimpeštanskome Hrvatskom vrtiću. Bilo je to prijepodne kada su se ostvarile sve dječje želje. U organizaciji programa sudjelovale su sve odgajateljice: voditeljica vrtića teta Ljubica, teta Biserka, Dora, Ljiljana, Marjetka, a za osmišljavanje i usklađivanje različitih programa prihvatile su se nje dvije: teta Marjetka Gal i teta Teodora Išpanović.

Što se sve radilo za ta tri sata? Naravno, nije izostao ni tradicionalni program za svaki beskišni Dan djece – crtanje kredom na pločnik, zatim je slijedilo zajedničko podizanje goleme utvrde od pijeska sa zastavicama i drugim ukrasima, športski kviz u kojem su djeca skupina Leptir, Zeko, Vjeverica mogla iskazati svoju vještinu i brzinu u raznim zanimljivim i omiljenim zadacima (bilo je to neka vrsta tjelesnih zanimanja): u šutiranju lopte, u utrci puževa od papira, namotavanjem uzice na olovku, u provlačenju preko karike, u održavanju ravnoteže na „mostiću” i još mnogih zanimljivih atrakcija. Najvještiji su nagrađeni gipsanim medaljama koje će poslije zajedno s odgajateljicom obojiti. Nisu ostali bez poklona ni oni koji su taj dan bili malo nespretniji, svako je dijete dobilo kutijicu sa sapunicom i cijeli dan moglo radosno napuhavati balončiće. Programi vrtića završeni su predstavom Lutkarskoga kazališta „Portéka” pod naslovom Pustolovine gospodina Cecila koju su s istim oduševljenjem pratila i djeca i odgajateljice kao i cijeli program Dana djece.

Izradila: Dijana Kovačić
iz Fičehaza

Jezični, tamburaški i plesni tabori u Vlašićima

U organizaciji HDS-a u Kulturno-prosvjetnom centru i odmaralištu Hrvata u Mađarskoj u Vlašićima na otoku Pagu organiziraju se tabori za naše učenike. Dva tabora, jezični od 18. do 25. lipnja, te tamburaški i plesni tabor od 25. lipnja do 2. srpnja.

U prvome sudjeluju djeca i njihovi pratitelji te voditelji taborskih zanimanja iz Gornjeg Četara, njih 18, Dušnoka 2, Martinaca 23, Fičehaza 24. Program jezičnog tabora, koji počinje u nedjelju, 18. lipnja, odvija se u nekoliko skupina: kreativna radionica i slikanje u prirodi pod vodstvom Éve Győri Gulyás, narodopis i upoznavanje otoka Paga, povijest zemljopis i kultura pod vodstvom Ljubice Kolar Vuković, jezične vježbe s učenicima vodit će Tünde Kovačević Kövesfalvi i Ana Poljak Sallér, dok će za šport, obilazak okolice biciklom, upoznavanje prirodnoga blaga Malog i Velikog blata biti zadužene Veronika Pezenhoffer i Ana Pehm Móricz. Uz obvezatne programe ostat će dovoljno vremena za kupanje na plaži u Vlašićima i večernja druženja te za učenje plesova i pjesama svakoga dana nakon kupanja, a neće izostati ni izlet u Zadar i grad Pag, te posjet Nacionalnom parku Krka i upoznavanje s ljepotama slapova rijeke Krke.

Predviđa se i večer s hrvatskim specijalitetima gdje će se sudionici tabora moći upoznati s bogatom dalmatinskom gastronomskom ponudom.

Nakon jezičnog tabora, u Vlašićima se od 25. lipnja do 2. srpnja održava Tamburaški i plesni tabor. Podrobni program tabora još nije poznat našem uredništvu, ali saznajemo od organizatora kako će ovom taboru sudjelovati djeca iz Aljmaša njih 3, Bačina 15, Dušnoka 3, Gare 13, Kačmara 1, Kulinja 1, Pečuha 1, Šeljina 2, Koljnofa 10, Hrvatskoga Židana 1, Kerestura 20 i Sumartona 16 djece i njihovih pratitelja, ujedno i voditelja zanimanja. (ured.)

Šezdeset godina dječjeg vrtića u Šeljinu

Potkraj svibnja Dječji vrtić „Skakavac“ iz Šeljina obilježio je 60. godinu utemeljenja i 25. obljetnicu preseljenja u novu zgradu. Tom su prilikom službeno predali novi tobogan od drveta u dvorištu vrtića, koji je izradio kipar Győző Szatyor. Na početku proslave polaznici vrtića prikazali su sadržajan program sastavljen od dječjih pjesama i plesova. Prvo su nastupila djeca iz hrvatskih skupina, slijedio je mađarski program i na kraju pjevački zbor odgajateljica. Kao i uvijek kada nastupaju najmanji, nije bilo ni truna treme, pjesme su pjevane iz svega glasa, a plesni su koraci odzvanjali vrlo odlučno na daskama pozornice u dvorištu vrtića. Bez sumnje, uloženi je golem trud kako bi više od jednosatni nastup „vrtićaša“ mogao biti tako uspješan.

Govornici su u svojim svečanim izlaganjima podsjetili na davne dane otprilike 25 godina, kada je šeljinska zajednica, ne štedeći ni novaca ni tzv. društvenog rada, podigla novu zgradu za najmanje. Upraviteljica vrtića Erika Gál navela je da je vrtić tada pohađalo 183 djeteta. Danas ih ima 148, što je umalo idealan broj imajući u vidu da po današnjim

mjerilima u vrtiću ima mjesta za najviše 150 djece. U intervjuu koji je dala za Glasnik upraviteljica reče da su djeca raspodijeljena u šest skupina, od kojih su dvije hrvatske. Zanimanja na hrvatskom jeziku započela su 1987. godine, doduše neobvezno, zahvaljujući zalaganju odgajateljica. Godine 1992. na po-

ticaj šeljinske Hrvatske manjinske samouprave pokrenuta je i službeno prva skupina na hrvatskom jeziku, što znači da od tada u toj skupini najmanje 50% razgovora teče na hrvatskom jeziku. Zahvaljujući porastu interesiranja za naš jezik, 2002. godine pokrenuta je i druga hrvatska skupina. U svakoj skupini ima po 25 djece, dakle obje su popunjene. Po svoj prilici tako će ostati i ubuduće jer su i pri ovogodišnjem upisu zauzeta sva upražnjena mjesta. Tako veliko zanimanje za hrvatske skupine može zahvaliti prije svega iznimno stručnom radu odgajateljica, koje su svojim ozbiljnim pristupom postigle da čak i roditelji Mađari rado upisuju djecu u hrvatsku skupinu. U hrvatske skupine svoj doprinos ugradila je odgajateljica Kristina Nađ (koja više ne radi u Šeljinu) te sadašnje odgajateljice Ildiko Matančić i Ildikó Nagyvárad.

Inače, vrtić ne čuva svoje dobro uvježbane programe samo za svoje svečanosti nego se odaziva na pozive za gostovanja. Dječica najčešće nastupaju za starije naraštaje u socijalnim i staračkim ustanovama, a za takve prilike sašivene su i male narodne nošnje.

t. k.

Usavršavanje pedagoga u Starinu

U Starinu je u tijeku 60-satno usavršavanje nastavnika pod naslovom KIP – Kompleksni instruktorski program. Organizator usavršavanja je Šeljinska mikroregija, sudionici su pedagogi iz Martinaca, Foka, Šeljina, Bogádmindszenta i Starina, a predavači su većinom stručnjaci iz Budimpešte.

Nastavnici su na dosadašnja dva predavanja i treninga imali priliku upoznati sasvim novi pristup nastavnim tijekovima. KIP, naime, koji je potekao iz SAD-a, ima za cilj razvijanje suradnje među učenicima i popravljivanje društvenoga statusa nedovoljno prihvaćenih učenika. Ti se problemi rješavaju primjenom skupnog rada. Uloga nastavnika uveliko se mijenja, on se, naime, povlači sasvim u

pozadinu, a jedini mu je zadatak da odredi jasna pravila rješavanja zadataka, i da zahtijeva poštivanje tih pravila. Sve ostalo skupine rade samostalno. Ovakva vrsta nastave primjenjuje se u 20 posto sati pojedinih predmeta tijekom školske godine, a praksa je pokazala kako su učenici ustrajni: nedovoljno prihvaćeni učenici postižu bolji status u razrednoj zajednici, postaju sigurniji u sebe i dobivaju više prilika da izraze svoje posebne sposobnosti; nastava postaje znatno zanimljivija, učenici se privikavaju na skupni rad, i postupno se smanjuju problemi u vladanju. Do kraja školske godine sudionici usavršavanja imat će još jedan trening, a na kraju ih čeka provjera stečenih znanja.

t. k.

Đurđevo u Sumartonu

Preskakivanje ognja
Fotografija: Stjepan Doboš

Bogat je bio repertoar običaja naših predaka. U svakom godišnjem dobu mogli su se naći takvi običaji koji se vežu za blagdane, koji su se uklopili u prirodne pojave, uskladili se s danim vremenom.

Sv. Juraj ili, kako kažu u Pomurju, sv. Đura, bio je znamenit po dolasku lijepog i toplog vremena. Toga su dana prvi put otjerali stoku na pašu, a uvečer su se seljani okupili i zapalili đurđevdansku vatru.

Taj su običaj lani priredili Sumartinci, a da se ta tradicija nastavi i ove godine, pobrinula se Tünde Kuzma, voditeljica doma kulture. Okupila se djeca, te članovi kulturno-umjetničkog društva i drugi mještani željni druženja uz vatru. Najprije se naložio manji oganj, gdje se pekla slanina, kobasica, a dok se večeralo, „Sumartonski lepi dečki” nudili su tamburašku glazbu.

Ana Vlašić i Jože Režek pričali su kako se nekoć radilo na Đurđevo.

U svakoj se ulici nanosila kukuruzovina, jer preko zime stoka ju nije svu pojela. Kod

imućnije kuće bilo joj je više, pa su ondje mogli složiti veći kup. Ulice su se natjecale čiji će oganj biti najviši. Donijevši ljestve, snoplje su slagali visoko. Preskakati visoki oganj pokušali su samo najhrabriji, a kada je on već splasnulo, okušali su se mnogi.

Naložiti vatru starom kukuruzovinom, bila je neka vrsta raskuživanja (dezinficiranja). Tako su nakupljene moljce u kukuruzovini uništili, a budući da su te moljce pomurski Hrvati zvali „copernicama”, što znači vještica, bila su i neka vjerovanja o njima. Stare su žene govorile kako se na taj dan vještice oslobode, a da ne dođu u kuću, na kapiju su zadjenuli grane divlje ruže, kako ni ih njezine bodlje spriječile.

Tog su dana djeca pjevala: „Na Đurđevo, na veselje, sveti Đura kresa kure./ Z jenom rukom kresa kure, z drugom rokom kolo vodi”. Oganj kod seoskog doma vjerojatno nije bio tako visok kao nekada, ali je opet ugrijao srca u društvu i podsjetio na stara vremena. *beta*

Festival hrvatske tamburaške glazbe

U pečuškome Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu Miroslava Krležje 25. svibnja priredena je jedna od tamburaških večeri ovogodišnjega XXIX. Festivala hrvatske tamburaške glazbe Osijek. Svečani koncert, s pečuške strane, organizirali su: Hrvatski klub, Hrvatski vrtić, hrvatska škola, Ogranak Matice hrvatske, a s osječke Hrvatski tamburaški savez.

Okupljena publika imala je priliku vidjeti nastup drniškoga Tamburaškog orkestra „Krstje Odaka”, Tamburaškog sastava „Biser Medimurja”, žiškovečkoga KUD-a Žiškovec, Tamburaškog orkestra i Tamburaškog društva „Tomo Šestak” iz Koprivnice. Dirigenti su bili Milka Tomić, Boris Novak i Antal Papp st. Uz njih kao solistica nastupila je poznata pjevačica tamburaških nota Vera

Svoboda, a uz nju Ana Jambrek i Ivana Kočila. Solisti su bili: na flauti Andrea Jelavić, a na bisernici Anita Pavletić i Antal Papp ml. Voditeljice programa svečanoga koncerta bile su Vlasta Ramljak i Eva Filaković.

Vera Svoboda

Već niz godina uređuju crkvu

U bošnjačkohrvatskom naselju Udvaru, nedaleko od Pečuha, žive dvije žene koje su već niz godina odgovorne da udvarska crkva bude u takvom stanju da mještani i svećenik uvijek budu zadovoljni. Teta Marica i teta Anuška već godinama obavljaju sve poslove oko tamošnje crkve. Još i tada kada crkve nije bilo, nego kada su se mise održavale u nekadašnjoj školi. Uvijek spremne žene redovito čiste prekrasnu crkvu i pripremaju je da uvijek ima svježeg cvijeća na oltaru, da sve bude na svome mjestu. Teta Marica i teta Anuška pomažu i udvarskom svećeniku u pripremi svete mise. U Udvaru se sveta misa služi tjedno jedanput, u nedjelju prije podne.

Ove dvije vrijedne žene uvijek su pri ruci kada su vjenčanja, sprovodi ili neki drugi događaji u crkvi. Za taj rad želimo im dobro zdravlje!

Renata Božanović

Osječko ljeto

Ljetna multikulturalna manifestacija Osječko ljeto, koja ove godine traje od 29. lipnja do 21. srpnja, održava se od 2001. godine. Za trajanja manifestacije u prostorima osječke Tvrđe odvijaju se brojne kazališne predstave, izložbe, književni i filmski programi, a uz osječke izvođače nastupaju i gosti iz Hrvatske i inozemstva. U 35 programa ovogodišnjeg Osječčkog ljeta kulture nastupit će, između ostalih, HNK Split, HNK Osijek, Hrvatsko kazalište i Filharmonija iz Pečuha, Dubrovački simfonijski orkestar, džez-glazbenici iz inozemstva, pjevačka društva itd. U sklopu Ljeta održat će se i Performance art festival te Filmski art ciklus.

Spojiti hrvatske i mađarske biciklističke staze

Pitomačka Turistička zajednica, skupa s udrugom Zeleno srce, 21. svibnja za skupinu od 12 biciklista organizirala je kružno putovanje u mađarskom dijelu Podravine. Hrvatski su biciklisti granicu prešli kod Barče, te su se zaputili prema istoku slijedeći biciklističku rutu Tri rijeke. U Starinu, gdje su biciklisti ručali, voditelj skupine Boris Mađerić za Glasnik je rekao kako je cilj ove vožnje bio detaljnije upoznavanje mađarske biciklističke rute, naime, pitomački i bjelovarski biciklisti kane spojiti hrvatske i mađarske rute. Za to bi bilo potrebno produžiti postojeću stazu Legrad – Pitomača do Barče. Tako bi se hrvatski biciklisti mogli voziti čak do Mohača, pa i dalje, podunavskom stazom do Budimpešte. Inače, u Hrvatskoj se također predviđa izgradnja podravske staze, koja bi išla usporedno s mađarskom rutom s druge strane Drave, do Osijeka.

Osim Starina, skupina biciklista posjetila je i Potonju, Novo Selo, Brlobaš i Martince. Kako je naglasio g. Mađerić, jedan od njihovih ciljeva jest i upoznavanje hrvatskih naselja u Mađarskoj, kako bi mogli uspostaviti suradnju na kulturnom i sportskom planu.

Bicikliste je cijelim putem pratio Iván Novotnyi, predsjednik pečušškoga biciklističkog kluba, i voditelj rute Tri rijeke, a dočekao ih je i Đuso Dudaš, predsjednik šeljinske Hrvatske manjinske samouprave. Gosti su se iz Šeljina vratili u Barču vlakom. *t. k.*

I ove godine plesni tabor u Santovu

Pečuški KUD Tanac, kao već niz godina, i ove godine organizira plesni tabor u Santovu: od 7 do 12 kolovoza, kako bi zainteresirana djeca (6 – 18 godina) dobila uvid u kulturu Hrvata. Mladi plesači i plesačice u taboru će moći naučiti plesove Hrvata iz matične zemlje i ljepote hrvatskog folklora koje su vezane za Hrvate u Mađarskoj. Uvodni predavači predavat će podravske, bačke i bošnjačke plesove iz okolice Pečuha. Osim toga mladež će moći naučiti nekoliko koraka koje su karakteristične za neka hrvatska područja. Djeca će biti podijeljena ovisno o navršenim godinama u tri skupine: 6 – 10, 10 – 14 i 14 – 18 godina.

Jednotjedni plesni i glazbeni seminar održat će se u domu kulture i u mjesnoj osnovnoj školi, a djeca će biti smještena u đačkom domu, također u Santovu. Osim učenja plesova i pjesama, sudionici tabora dnevni-

ce će imati i razne zanimljive programe. Uza svirku i ples djeca će imati i dovoljno vremena za odmor, naime, organizatori predviđaju i izlete i kupanja, a osim toga i dječje kvizove vezane uz folklor. Svake će se večeri prirediti plesalnica, gdje djeca još više mogu usavršavati svoje znanje.

Predavači u taboru: József Szávai, Robert Takač, Renata Božanović, Vesna Velin, Blaško Stanić.

Troškovi sudjelovanja: 20 000 Ft po osobi (smještaj, hrana, izleti).

Zainteresirani se mogu prijaviti *do 15. lipnja 2006. g.*

Prijavnice očekujemo na adresu: KUD Tanac, 7762 Pécsudvard, Széchenyijeva ul. 72.

Sve informacije možete dobiti na: 06-30-9391-620 (József Szávai), 06-20-3975-322 (Vesna Velin).

Prijavnica

Ime:
 Adresa:
 Tel. broj, e-mail:
 Datum rođenja:
 Potpis:

Koncert stoljeća – Koncert stoljeća – Koncert stoljeća – Koncert stoljeća – Koncert stoljeća – Koncert stoljeća

Novi fosili u Austriji

Po 15 ljet originalni Novi fosili – Sanja, Rajko, Zec, Marinko i Nenad se vraćaju još jednoč u Gradišće!

Veselimo se da vam moremo javiti da će naša najbolja i najpoznatija hrvatska grupa dati još jedan, zadnji koncert za nas, Gradišćanske Hrvate, subotu, 10. junija 2006. ljeta u Kurz-areni Gornje Pulje/Oberpullendorf (80 km od Beča).

Zasigurajte si ulaznice ovom senzacionalnomu muzičkomu događaju!

Ulaznice – pretprodaja: 26 euro, večernja blagajna 30 euro. – Informacije&pretprodaja Štefan Jagšić, tel.: 00432687/42599; fax: 00432687/426994; e-mail: office@jpm.at

Posebni cukrić za sve fene i navijače Novih fosilov: Sveta maša s Novimi fosili nedilju, 11. junija 2006. ljeta u 10.30 uri u farskoj crkvi Otave/Antau (40 km od Beča). Novi fosili čedu muzički oblikovati ovu Božju službu.

Dobru zabavu s našimi Novimi fosili!

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA: Branka Pavić-Blažetin, tel.: 72/435-416, e-mail: branka@croatica.hu, NOVINARI: Stipan Balatinac (zamj. gl. i od. urednika), tel.: 79/454-614, e-mail: baltinac@croatica.hu, Bernadeta Blažetin, tel.: 93/383-034, e-mail: beta@croatica.hu, Timea Horvat, tel.: 94/315-479, e-mail: tiho@croatica.hu, LEKTOR: Živko Mandić, tel.: 1/256-0765, e-mail: zsviko@croatica.hu ADRESA: 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Tel./Fax: 1/269-2811, tel.: 1/269-1974, e-mail: glasnik@croatica.hu – ZA POŠTANSKE POŠILJKE: 1396 Budapest, Pf.: 495. OSNIVAČ: Savez Hrvata u Mađarskoj. IZDAVAČ: Croatica Kht. RAVNATELJ: Čaba Horvath. List širi posredstvom Mađarske pošte, na osnovi pretplate na žiroračun: CITIBANK Rt. 10800014-30000006-10612032, redakcija Hrvatskoga glasnika i alternativni širitelji. Pretplata na godinu dana iznosi: 4160,- Ft. List pomaže Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj. Rukopise, fotografije i crteže ne čuvamo i ne vraćamo. TISKARSKA PRIPREMA, TISAK: CROATICA Kht., 1065 Budapest, Nagymező u. 49.

HU ISSN 1215-1270